

Rapport

I&O-ZETELPEILING: EIND MAART 2020

31 maart 2020

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2020/37

Datum

maart 2020

Auteurs

Peter Kanne
Wietse van Engeland

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

VVD wint 9 zetels dankzij aanpak coronacrisis	4
1 Tweede Kamerverkiezingen	6
1.1 VVD stijgt met negen zetels	6
1.2 Thema's: gezondheidszorg en werkgelegenheid belangrijker	8
2 Tevredenheid-kabinet-Rutte III	9
2.1 Tevredenheid kabinet Rutte III fors toegenomen	9
2.2 Waarom nu tevreden? Adequate aanpak van de coronacrisis	9
2.3 Kiezers van bijna alle partijen hebben lof voor aanpak coronacrisis	11
3 Steun voor coronamaatregelen	12
3.1 Massale steun voor gezondheids- als economische steun	12
4 Onderzoeksverantwoording	15

VVD wint 9 zetels dankzij aanpak coronacrisis

Massale steun voor corona-maatregelen kabinet

Nederlandse kiezers staan massaal achter de aanpak van de corona-crisis van het kabinet Rutte. Zowel voor het ‘thuisblijf beleid’ (de “intelligente lockdown” zoals het kabinet het noemde: 91% staat hier achter) als de maatregelen met betrekking tot de gezondheid van de Nederlanders (88%), als die met betrekking tot de Nederlandse economie (75%) bestaat massieve steun.

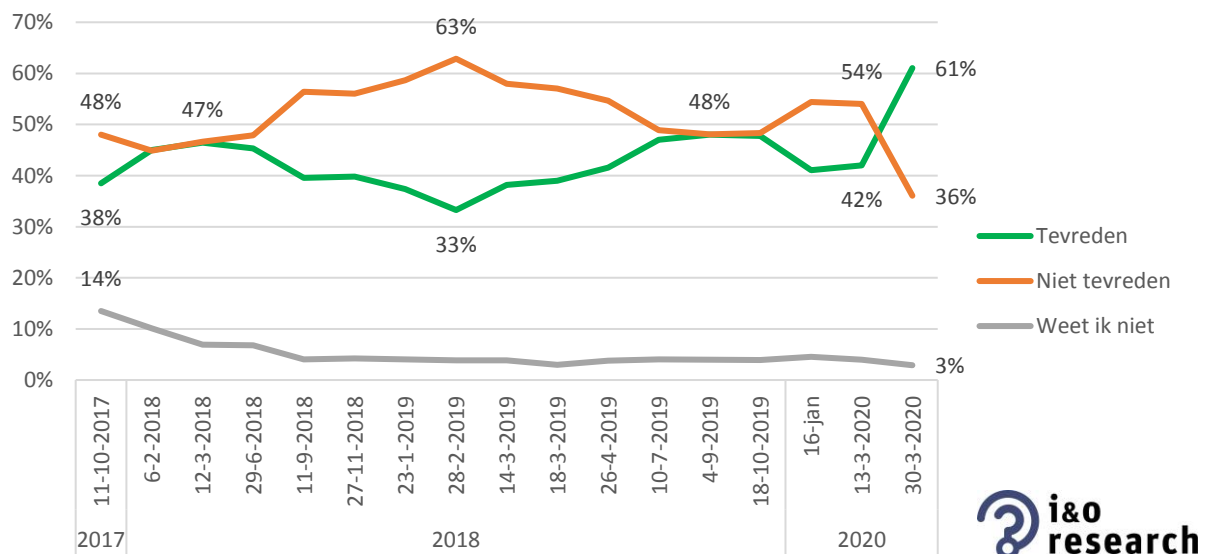
Er is niet alleen steun van kiezers van de regeringspartijen, maar ook van zeer ruime meerderheden van PvdA-, GL- en SP-kiezers. PVV- en FvD-kiezers zijn het meest kritisch, maar ook hier zien we steeds meer dan 50 procent (economische maatregelen) dan wel ruim 60 (gezondheid) of 70 procent (thuisblijven) steun.

Tevredenheid kabinet Rutte III fors toegenomen

Dit vertaalt zich in een volledig omgeslagen waardering voor het kabinet Rutte III. Waar drie weken geleden nog 42 procent tevreden en 54 procent ontevreden was met dit kabinet, is dat nu 61 procent tevreden en 36 procent ontevreden. Nederlanders waren nog niet eerder zo tevreden over het kabinet Rutte III. Ruim een jaar geleden (februari 2019) was nog 63 procent *ontevreden* over dit kabinet.

Figuur 1

Ontwikkeling tevredenheid kabinet-Rutte III (n=2.342)

Kiezers kiezen duidelijk voor eensgezindheid en stabiliteit. Men wil nu geen ruziënde politici zien, maar leiders die hun nek uitsteken en doen wat er gedaan moet worden. Zoals een CDA-kiezer het uitdrukt: *“Op dit moment laten ze daadkracht zien. Daarnaast ben ik van de solidariteit en niet van het egoïsme. Je moet het met elkaar doen. Dit is zeker de laatste dagen meer en meer een feit.”*

Er is vooral veel waardering voor het optreden van premier Rutte. CDA-ministers Wopke Hoekstra en Hugo de Jonge, die ook een belangrijke rol spelen in het bestrijden van de crisis, worden niet genoemd.

VVD stijgt met negen zetels

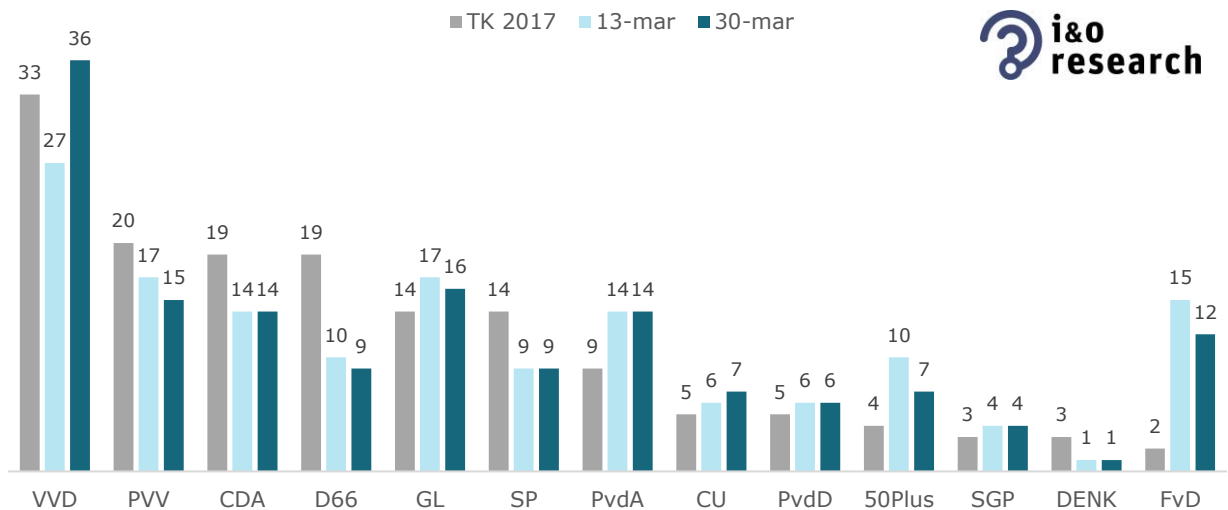
Het optreden van de VVD en premier Rutte in de coronacrisis wordt door kiezers beloond met een virtuele winst van negen zetels (van 27 naar 36 zetels), waarmee de VVD de andere partijen nog verder op afstand zet.

Vooraf FvD (van 15 naar 12), 50Plus (van 10 naar 7) en PVV (van 17 naar 15 zetels) leveren in.

De andere regeringspartijen (CDA, D66 en ChristenUnie) en de linkse partijen (GroenLinks, PvdA en SP) zijn stabiel.

Figuur 2

Politieke peiling I&O Research – eind maart 2020 – aantal zetels

Kiezers die switchen van FvD, 50Plus en PVV, maar ook van CDA of D66 naar de VVD, roemen zonder uitzondering de aanpak van de coronacrisis door het kabinet, met premier Rutte voorop. De benadering van FvD en PVV ('PVV doet alleen zeuren') wordt door hun potentiële (of voormalige) achterban minder gewaardeerd.

Thema's: gezondheidszorg en werkgelegenheid belangrijker

Bij het maken van een keuze voor een partij, kijken kiezers vooral naar hoe die partijen omgaan met de thema's *normen & waarden*, *gezondheidszorg*, *duurzaamheid* en *sociale voorzieningen & armoedebestrijding*.

Deze week is *gezondheidszorg* nóg belangrijker geworden voor de Nederlanders. Evenals *werkgelegenheid*, een issue dat wat was weggezaakt op de prioriteitenlijst: het stijgt van plaats 12 (met 23%) naar plek 5 (31%).

Ook *inkomensbeleid* is iets belangrijker geworden (van 23 naar 28%).

Opvallend is dat *duurzaamheid/klimaat/milieu* stabiel in de top drie blijft staan (35%).

Verantwoording

Dit onderzoek onder 2.342 Nederlanders vond plaats van 26 tot 30 maart 2020.

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

1 Tweede Kamerverkiezingen

1.1 VVD stijgt met negen zetels

Het optreden van de VVD en premier Rutte in de coronacrisis wordt door kiezers beloond met een virtuele winst van negen zetels (van 27 naar 36 zetels), waarmee de VVD de andere partijen nog verder op afstand zet.

Vooraf FvD (van 15 naar 12), 50Plus (van 10 naar 7) en PVV (van 17 naar 15 zetels) leveren in. De andere regeringspartijen (CDA, D66 en ChristenUnie) en de linkse partijen (GroenLinks, PvdA en SP) zijn stabiel.

Tabel 1 Zetelpeiling Tweede Kamerverkiezingen

“Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=1.673), in zetels.

Zetels	UITSLAG				PEILING									+/- t.o.v. begin mrt	+/- t.o.v. TK2017
	TK 2017	febr 2019	mrt 2019	mrt 2019	april 2019	mei 2019	juli 2019	sept 2019	okt 2019	nov 2019	jan 2020	13 mrt 2020	30 mrt 2020		
VVD	33	23	24	23	27	26	29	32	30	26	27	27	36	+9	+3
PVV	20	17	15	15	11	13	9	13	15	18	16	17	15	-2	-5
CDA	19	12	15	15	12	14	15	15	16	15	15	14	14	0	-5
D66	19	11	11	11	13	10	10	11	11	11	11	10	9	-1	-10
GroenLinks	14	20	18	19	20	18	19	17	16	18	18	17	16	-1	+2
SP	14	14	15	12	10	10	8	9	7	10	9	9	9	0	-5
PvdA	9	10	10	11	11	12	15	16	16	15	13	14	14	0	+5
ChristenUnie	5	7	8	7	5	7	6	8	8	7	9	6	7	+1	+2
PvdD	5	7	5	7	5	6	6	6	6	5	5	6	6	0	+1
50Plus	4	6	5	5	6	5	5	7	7	6	8	10	7	-3	+3
SGP	3	4	3	3	4	4	3	4	4	4	4	4	4	0	+1
DENK	3	3	3	2	2	3	2	1	2	1	1	1	1	0	-2
FvDemocratie	2	16	18	20	24	22	23	11	12	14	14	15	12	-3	+10
Anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	

Bron: I&O Research, februari 2019 – eind maart 2020

VVD wint dankzij leiderschap kabinet en Rutte in coronacrisis

Kiezers die switchen van FvD, 50Plus en PVV, maar ook van CDA of D66 naar de VVD, roemen zonder uitzondering de aanpak van de coronacrisis door het kabinet, met premier Rutte voorop. De benadering van FvD en PVV ('PVV doet alleen zeuren') wordt door hun potentiële (of voormalige) achterban minder gewaardeerd. Enkele citaten van kiezers die toelichten waarom ze geswitcht zijn.

Van FvD naar VVD:

- Vind dat Rutte een heel geruststellend gevoel geeft door de manier waarop hij de crisis aanpakt.
- Vertrouwen in FvD verloren, te elitair.
- Omdat de VVD veel doordachter is, grote invloed van de wetenschap toelaat en de enorme crisis aanpakt.
- Na de crisis niet teveel veranderen. Dit kabinet de mogelijkheid bieden hun werk af te maken.
- Het kabinet - met Mark Rutte voorop - gaat erg goed om met de Coronacrisis
- Het gedrag van Baudet in de tweede kamer
- Draagt momenteel meer bij aan de samenleving. Niet zoals Forum alleen maar commentaar leveren.

Van 50Plus naar VVD:

- Premier Rutte. Zijn handelen vanwege de crisis
- Omdat Rutte in deze tijd een goed leider is. 50Plus was altijd mijn favoriet omdat die voor ons ouderen opkomt.
- Ik heb toch wel respect voor premier Rutten
- Daadkrachtige optreden in crisistijd
- 50-plus is 2e keus. N.a.v. de laatste optredens van het kabinet is de 1e keus VVD geworden.

Van PVV naar VVD:

- Tijdens de crisis steken zij hun nek uit en staan klaar voor de mensen. PVV doet alleen zeuren.
- Rutte manifesteert zich als een echte voorganger. Dat mag beloond worden.
- Ik hecht nog steeds aan het hoofdmotto van de PVV maar ik vind dat Rutte het momenteel heel goed doet met de corona crisis.

Van CDA naar VVD:

- Steun aan Rutte. Hij doet het geweldig
- Premier Rutte doet het in deze situatie erg goed
- Ik twijfel altijd tussen VVD en CDA. Ik heb niet zo veel met politiek, dus het wisselt nog wel eens.

Van D66 naar VVD:

- VVD doet het goed heb er vertrouwen in.
- Uit gewoonte zou ik D66 stemmen, maar ik vind dat Rutte het wel goed doet.
- In crisistijden heb ik het meeste vertrouwen in de VVD. Daarnaast lijken ze zich nu ook meer op het milieu te richten.

Tabel 2 Peiling Tweede Kamerverkiezingen in percentages

“Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=1.679), in percentages.

	uitslag		peiling (in%)											Marge (n=1.679)	+/- t.o.v. 1-19	+/- t.o.v. TK17
	TK 2017	febr 2019	mrt 2019	mrt 2019	april 2019	mei 2019	juli 2019	sept 2019	okt 2019	nov 2019	jan 2020	13 mrt 2020	30 mrt 2020			
VVD	21,3	15,3	15,8	15,2	17,3	17,1	18,5	20,6	19,3	17,0	17,6	18,0	23,2	(21,2; 25,2)	+5,2	+1,9
PVV	13,1	11,1	10,0	9,7	7,6	8,3	5,7	8,7	10,2	11,9	10,7	11,0	9,9	(8,5; 11,3)	-1,1	-3,2
CDA	12,4	7,9	9,6	9,5	7,8	9,0	9,9	9,9	10,6	9,9	9,7	9,6	9,0	(7,6; 10,4)	-0,6	-3,4
D66	12,2	7,4	7,1	7,4	8,3	6,9	7,0	7,4	7,5	7,1	7,3	6,5	5,7	(4,6; 6,8)	-0,8	-6,5
GL	9,1	13,3	12,0	12,1	12,7	11,8	12,4	10,9	10,5	12,1	11,8	11,1	10,7	(9,2; 12,2)	-0,4	+1,6
SP	9,1	9,1	9,6	7,8	6,5	6,9	5,5	6,0	4,6	6,4	6,1	6,0	6,1	(5; 7,2)	+0,1	-3
PvdA	5,7	6,5	6,8	7,6	7,6	8,0	9,9	10,2	10,6	9,9	8,8	9,5	9,5	(8,1; 10,9)	0	+3,8
CU	3,4	4,7	5,5	4,8	3,8	5,1	4,4	5,5	5,4	4,9	5,8	4,1	5,0	(4; 6)	+0,9	+1,6
PvdD	3,2	4,6	3,6	4,6	3,7	4,4	3,8	4,3	4,0	3,4	3,3	4,0	4,2	(3,2; 5,2)	+0,2	+1
50+	3,1	4,0	3,8	3,5	4,1	3,3	3,7	4,8	4,7	4,0	5,3	6,6	5,0	(4; 6)	-1,6	+1,9
SGP	2,1	2,7	2,1	2,4	2,8	2,8	2,3	2,9	2,7	2,9	2,7	2,6	2,8	(2; 3,6)	+0,2	+0,7
DENK	2,1	2,2	2,3	2,0	1,7	2,0	1,9	1,2	1,9	0,9	0,9	0,9	0,7	(0,3; 1,1)	-0,2	-1,4
FVD	1,8	10,5	11,5	13,0	15,9	14,4	14,8	7,3	7,8	9,2	9,2	9,8	7,7	(6,4; 9)	-2,1	+5,9
Anders	1,5	0,6	0,4	0,6	0,3	0,1	0,3	0,3	0,2	0,4	0,6	0,4	0,4	(0,1; 0,7)	0	-1,1
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100			

Bron: I&O Research, maart 2019 – 30 maart 2020

1.2 Thema's: gezondheidszorg en werkgelegenheid belangrijker

Bij het maken van een keuze voor een partij, kijken kiezers vooral naar hoe die partijen omgaan met de thema's *normen & waarden*, *gezondheidszorg*, *duurzaamheid* en *sociale voorzieningen & armoedebestrijding*. Dit was begin maart zo en is nu nog steeds zo, maar *gezondheidszorg* is duidelijk nóg belangrijker geworden voor de Nederlanders evenals *werkgelegenheid*, een issue dat wat was weggezaakt op de ranglijst: het stijgt nu van plaats 12 (met 23%) naar plek 5 (31%). Ook *inkomensbeleid* is iets belangrijker geworden (van 23 naar 28%).

Opvallend is dat *duurzaamheid/klimaat/milieu* stabiel in de top drie blijft staan (35%).

Tabel 3

Onderwerpen die een rol spelen bij de partijkeuze

Welke onderwerpen spelen een belangrijke rol voor uw partijkeuze? (meerdere antwoorden mogelijk)

Positie		Febr	Febr	Mrt	Sept	Nov	13 Mrt	30 mrt	
is	was	2017	2019	2019	2019	2019	2020	2020	
		%	%	%	%	%	%	%	
1	1	Normen en waarden	42	42	43	44	43	42	45
2	2	Gezondheidszorg	54	40	42	42	41	37	44
3	3	Duurzaamheid / klimaat / milieu	26	36	39	38	38	33	35
4	4	Sociale voorzieningen / armoede(bestrijding)	42	36	36	35	32	33	35
5	12	Werkgelegenheid	33	26	30	25	23	23	31
6	7	Economie / overheidsfinanciën	29	30	29	29	28	26	30
7	8	Onderwijs	30	28	29	30	31	26	29
8	5	Immigratie en asiel	35	32	34	28	28	30	28
9	9	Veiligheid	34	29	30	29	30	25	28
10	11	Inkomensbeleid	30	33	31	31	29	23	28
11	6	Europese Unie	27	27	28	32	27	28	26
12	15	Inspraak en democratie	18	23	24	20	20	19	23
13	13	Ethische zaken (euthanasie, abortus, e.d.)	19	22	20	24	21	21	22
14	10	Relatie autochtone Nederlanders en migranten	28	23	22	21	18	23	19
15	14	Woningmarkt / huren	14	18	19	22	20	19	17
16	17	Leefbaarheid in de wijken	20	20	21	19	17	15	17
17	16	Dreiging van terrorisme	20	17	16	14	17	15	13
18	18	Energie	16	23	23	19	17	14	13
19	19	Verkeer en (openbaar) vervoer	10	15	18	16	15	12	13
20	20	Religieuze zaken	12	11	10	11	11	11	10
21	21	Dierenwelzijn	9	12	11	11	11	9	10
22	22	Kunst / cultuur	8	8	7	7	7	6	6
		Anders	4	4	4	3	3	3	3

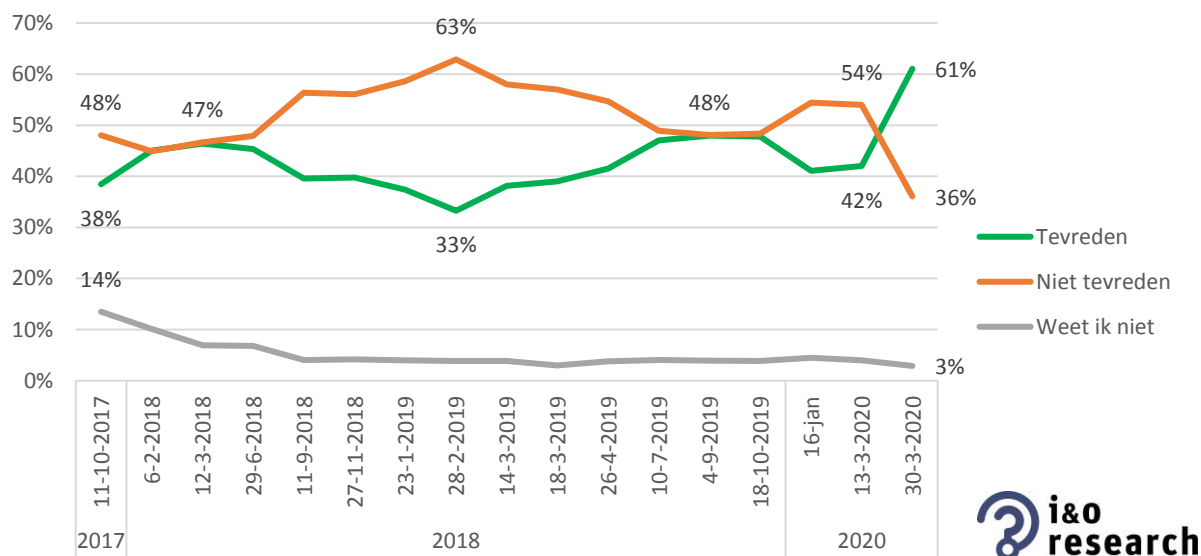
2 Tevredenheid-kabinet-Rutte III

2.1 Tevredenheid kabinet Rutte III fors toegenomen

Waar drie weken geleden nog 42 procent tevreden en 54 procent ontevreden was met het kabinet Rutte III, is dat nu gekanteld: 61 procent is nu tevreden, 36 procent is nog steeds ontevreden. Nederlanders waren nog niet eerder zo tevreden over het kabinet Rutte III. Ruim een jaar geleden (februari 2019) was nog 63 procent *ontevreden* over dit kabinet.

Figuur 1

Ontwikkeling tevredenheid kabinet-Rutte III (n=2.342)

2.2 Waarom nu tevreden? Adequate aanpak van de coronacrisis

Zes op de tien kiezers zijn nu dus tevreden over het kabinet Rutte III, terwijl dat drie weken geleden nog 42 procent was. We hebben respondenten die aan beide onderzoeken deelnamen gevraagd waarom ze van mening zijn veranderd. De antwoorden gaan bijna uitsluitend over de aanpak van de coronacrisis door het kabinet, waarbij met name premier Rutte veel lof krijgt toegezwaaid, van vriend en vijand.

Kiezers kiezen duidelijk voor eensgezindheid en stabiliteit. Men wil nu geen ruziënde politici zien, maar leiders die hun nek uitsteken en doen wat er gedaan moet worden. Men ziet ook dat Rutte cs. risico's moeten nemen en heeft daar respect voor. Een heel enkele keer wordt ook de opstelling van Nederland in Europa genoemd ("durft afwijkend standpunt in te nemen in de EU"). Opvallend is dat alleen Rutte genoemd wordt, niet Wopke Hoekstra of Hugo de Jonge.

VVD-kiezers:

- *Aanpassingen en regelgeving in de huidige situatie. De premier steekt met kop en schouder boven de anderen in den haag uit.*
- *In dit verdeelde politiek landschap is het moeilijk kiezen voor mij. VVD krijgt nu enkel en alleen de credits voor de aanpak van de corona crisis.*

CDA-kiezers

- *Tijdens de crisis worden er goede maatregelen getroffen om enerzijds de gezondheid en anderzijds de economie te beschermen*
- *Op dit moment laten ze daadkracht zien. Daarnaast ben ik van de solidariteit en niet van het egoïsme. Je moet het met elkaar doen. Dit is zeker de laatste dagen meer en meer een feit.*

D66-kiezer:

- *Sinds de Corona geven ze goede info en pakken ze de crisis m.i. redelijk goed aan*

GL-kiezers:

- *Ze reageren goed op de crisis. Nemen een PvdA-man als nieuwe minister omdat dit de beste man is voor die taak. Chapeau.*
- *Rutte heeft wat mij betreft een bijzonder sterke koers gekozen in de huidige crisis. Ik denk niet dat iemand anders dit had kunnen doen.*
- *Standpunten en daadkracht coronacrisis positief nu. Destijds < ontevreden in vorige peiling> dat de economie teveel voorop stond en dat de kloof tussen arm en rijk groter werd.*

PvdA-kiezers:

- *Optreden van het kabinet in deze moeilijke periode. Boven partijen staand.*
- *Men lijkt dit beter op te pakken dan een andere crisis. Hopelijk blijft dat zo.*

50Plus:

- *Meer zichtbaar, durft afwijkend standpunt in te nemen in de EU.*

PVV-kiezer:

- *Omdat er in deze tijd toch dingen naar boven komen die wel van belang zijn en er nu waarschijnlijk wel beter naar gekeken wordt*

FvD-kiezer

- *Met de corona vind ik ze het redelijk goed doen. Anders niet.*

Zwevende kiezers:

- *De inzet tijdens deze crisis, en vooral het contrast met politici die Rutte nu het vuur aan de schenen leggen over de ingeslagen weg, die daarmee het managen van deze crisis hinderen, maken dat het huidige kabinet zet gunstig uit de bus komt. Stel je voor dat bijvoorbeeld Wilders nu aan de leiding stond, die zou dood en verderf zaaien.*
- *Ze treden nu eindelijk eens duidelijk en goed op. Ook wordt er nu aan onze eigen mensen gedacht.*
- *Wie hulp nodig heeft krijgt hulp. En het duurt nu geen weken of maanden voordat er iets gedaan wordt. Even geen EU, geen klimaat, geen afkraken van elkaar. Geweldig.*

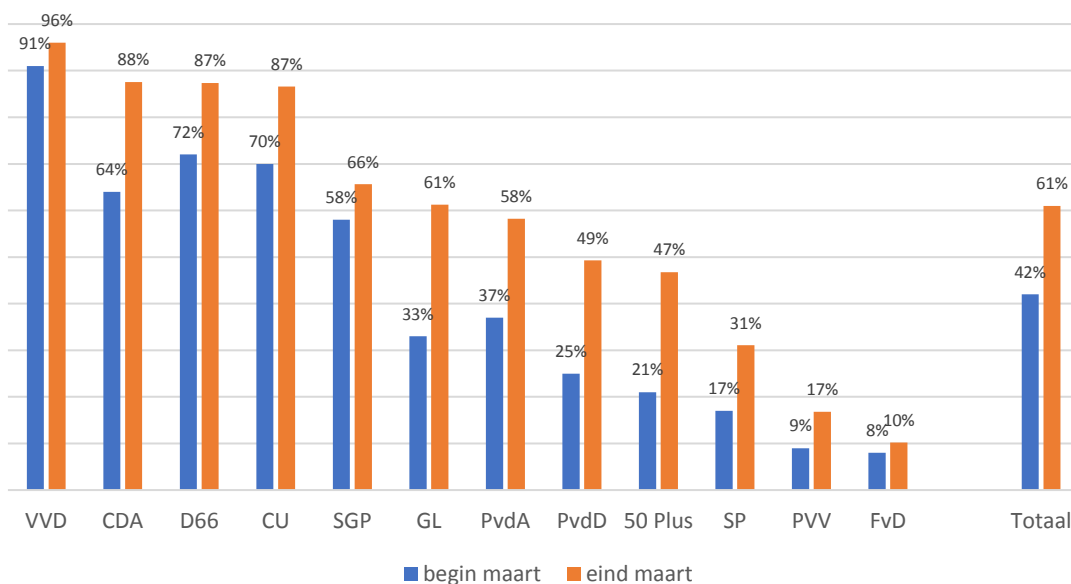
2.3 Kiezers van bijna alle partijen hebben lof voor aanpak coronacrisis

De coronacrisis lijkt de partijvoorkeuren te doen vervagen.

Van de VVD-kiezers waren al negen op de tien tevreden over dit kabinet, dat is gestegen naar 96 procent. Verder zien we over de hele linie de tevredenheid toenemen (vaak een verdubbeling van het aandeel tevredenen), met uitzondering van de FvD-kiezers.

Figuur 2

Aandeel tevreden kiezers, naar huidige partijvoorkeur (begin maart, eind maart 2020)¹

¹ DENK is vanwege het geringe aantal waarnemingen niet opgenomen in deze grafiek.

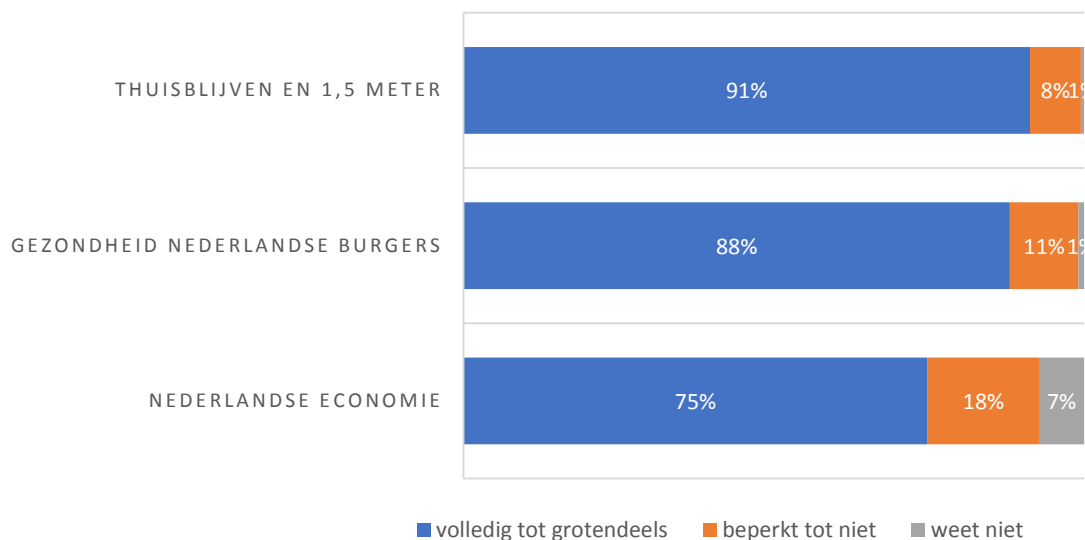
3 Steun voor coronamaatregelen

3.1 Massale steun voor gezondheids- als economische steun

Zowel voor het ‘thuisblijf beleid’ (of, de “intelligente lockdown” zoals het kabinet het noemde: 91% staat hier achter) als de maatregelen met betrekking tot de gezondheid van de Nederlanders (88%), als die met betrekking tot de Nederlandse economie (75%) bestaat massale steun.

Figuur 3

Staat volledig/grotendeels of beperkt/niet achter maatregelen met betrekking tot...

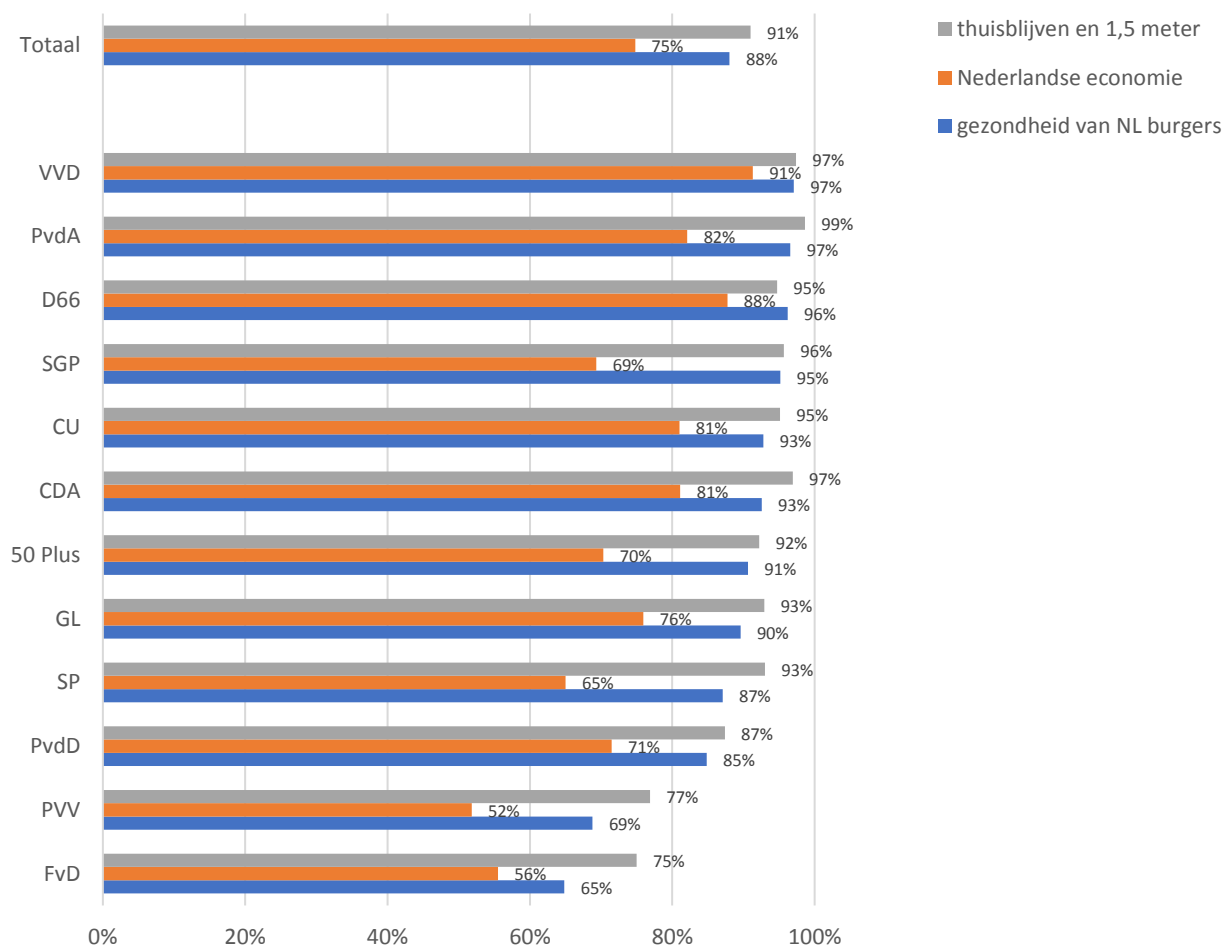

Ook hier zien we weer dat meerderheden van kiezers van alle partijen er zo over denken (figuur 4). Niet alleen kiezers van de regeringspartijen, maar er is ook grote steun van linkse kiezers (PvdA- GL- en SP- kiezers).

PVV- en FvD- kiezers zijn wederom het meest kritisch, maar ook hier zien we steeds meer dan 50 procent (economische maatregelen) dan wel ruim 60 (gezondheid) of 70 procent (thuisblijven) steun.

Figuur 4

Staat volledig/grotendeels achter maatregelen met betrekking tot... (naar huidig stemgedrag)

Vraagstelling

Hieronder de letterlijke teksten bij deze vragen.

Thuisblijven en 1,5 meter

Om verspreiding van het Corona-virus te voorkomen en te vertragen heeft de regering gevraagd om zoveel mogelijk thuis te blijven, sociaal contact te vermijden en afstand tot elkaar te houden (1,5 meter). Scholen en horeca blijven dicht. Afgelopen maandag (23 maart) kwam daar nog een aantal maatregelen bij:

- Tot 1 juni zijn alle samenkomsten (3 personen of meer) verboden
- Als een gezinslid koorts heeft moet het hele gezin binnen blijven
- De politie mag ingrijpen en boetes uitdelen als mensen zich niet aan deze regels houden
- Ook kappers en schoonheidsspecialisten moeten sluiten

Er is niet gekozen voor een volledige “lockdown”. Dan zou het helemaal niet meer toegestaan zijn om het huis te verlaten, behalve voor bezoek aan supermarkt, drogist of apotheek.

In welke mate staat u achter deze aanpak door het kabinet?

Gezondheid van Nederlandse burgers

In welke mate staat u achter de aanpak van de coronacrisis door het kabinet als het gaat om de gezondheid van Nederlandse burgers?

Nederlandse economie

En in welke mate staat u achter de aanpak van de coronacrisis door het kabinet als het gaat om de Nederlandse economie?

1. Volledig
2. Grotendeels
3. In beperkte mate
4. Helemaal niet
5. Weet ik niet

4 Onderzoeksverantwoording

Verantwoording

I&O Research voerde een landelijk representatief onderzoek uit onder 2.342 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Dit onderzoek onder 2.342 Nederlanders vond plaats van 26 tot 30 maart 2020. De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Het grootste deel van de deelnemers is afkomstig uit het I&O Research Panel (n=2.243). Daarnaast zijn 99 deelnemers via PanelClix benaderd om deel te nemen aan dit onderzoek.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een uitkomst van 50 procent is er sprake van een marge van plus of min 2,1 procent. Bij 23,2 procent (de score voor de VVD in de zetelpeiling) op een steekproef van n = 1.679 is er sprake van een marge van 2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl